

HRTKOVCI SU BLIZU BEOGRADA (Pismo Skupštini Srbije i Helsinki watch, New Yourk)

Prva iseljavanja Hrvata iz Hrtkovaca padaju u vreme rata U Sloveniji. Otišlo je sedam - osam porodica, uglavnom stariji ljudi koji su zamenili ili prodali svoje kuće. Preselili su se na područje Hrvatske oko Zagreba. Prema mišljenju Hrtkovčana, najpre su počeli da se iseljavaju ljudi koji su se plašili da bi ih mogući rat odvojio od dece koja žive u Hrvatskoj.

Prema podacima Mesne zajednice iz Hrtkovaca do prvog juna 1992 godine iselilo se oko 40 porodica. Selili su se zbog pretnji koje su im upućivane na javnim skupovima, postavljanjenih ultimatumama od strane izbeglica a i zbog nepoverenja u vlast da će stvarno zaštititi njihovu ličnu i imovinsku bezbednost.

Strah je zavladao Hrtkovcima od dana formiranja Srpske radikalne stranke. Početkom aprila na osnivačkom skupu, Šešelj je precizirao aktivnosti kojima će se baviti stranka: "treba da odu svi Hrvati koji su zgrešili". Izabrani sekretar stranke Žilić pročitao je spisak takvih i najavio "kadrovske" promene u preduzećima. Tražio je da se smeni direktor Drvare, Šamo Mato koji se ubrzo "samosmenio" i iselio. Na spisku su se našli: Šamo Franjo, ekonomist iz Drvare (nije se iselio), Vranuš Ana, službenica u Mesnoj zajednici (nije se iselila), Antun Grizelj (iselio se), Barićević Franjo (iselio se)... U junu mesecu iselio se dugogodišnji lekar u Hrtkovcima, Vuksanović Branko kome se stavlja na dušu što je za vreme rata slao lekove u Hrvatsku.

Marko Fumić je imao sreću da je milicija stigla brzo (na poziv komšija), razoružala dvojicu uniformisanih lica koji su najpre tvrdili da su poslani iz SUP-a Rume kao pojačanje da bi kasnije rekli da su pripadnici vukovarske policije. Na licu mesta je utvrđeno da se iza čarape na glavi trećeg posetioca krije Brašić Miodrag iz Rume. U toku saslušanja u stanici milicije, jedan od dvojice u uniformi se obratio Fumiću rečima: "Za tri dana da se seliš i da ništa ne izneseš iz stana". Opštinski sud u Rumi je pokrenuo postupak i pozvao Marka Fumića kao svedoka u krivičnom predmetu protiv okrivljenih Jovanović Zvezdana, Lešić Slobodana i Brašić Miodraga zbog krivičnog dela iz člana 33 st.2-1. Postupak je u toku, kod porodice Fumić često navraćaju izbeglice koje su upućuju iz srpskog Visokog komesarijata za izbeglice, a Marko, njegov brat i nekoliko članova porodice otišli su u Podravsku Slatinu da vide šta im se to tamo nudi. Krenuli su i članovi porodice (majka i snaha) srpske nacionalnosti.

Porodicu Jurčević iz ulice Maršala Tita nekoliko dana su uznemiravale uvek iste izbeglice, da bi ih prošle nedelje i fizički izbacili iz njihove kuće.

Molnar Julijana iz ulice Maršala Tita br.18 izložena je svakodnevnim pritiscima grupe od sedmoro muškaraca i dve žene. Sve enrgičnije zahtevaju da se porodica Molnar iseli. Dvadeset i trećeg juna dva puta su dolazili. Hteli bi što pre da se usele baš u njenu kuću, jer žele da žive sa svojim komšijama koji su se uselili preko puta. Jedan od njih je izvadio nož kojim je vitlao po stolu. Milicija ga je našla zabodenog.

Pre nekoliko dana došlo je do "osvajanja" Doma kulture i diskoteke. Predsednika saveta Mesne zajednice, Dobrosava Markovića,

inače srpskog "izdajnika" smenili su a sekretara Anu Vranuš izbacili sa posla. Civilna vlast je prešla u ruke došljaka. Meštani čute, Hrvati odvođe svoje "porodične" Srbe a onima kojima je stalo do Hrvata i Mađara savetovano je da se manu ćoravog posla. Ostoja Sibinčić, jedan od retkih meštana srpske nacionalnosti, celu stvar sagledava u političkom kontekstu. Prilikom izbora nove vlasti pročitao je spisak od 17 porodica kojima je dao rok da se do Vidovdana isele.

Prema pričama nekih stranih novinara u selu se povremeno nalazi i neka druga milicija koja se predstavlja kao republička. Tako su jednog francuskog novinara i njegovog prevodioca priveli na razgovor, uzeli podatke i pri tom se raspitivali za njihove stavove o Hrtkovcima.

Hrvati, Srbi i Mađari i dalje se drže zajedno ali se sve češće zatvaraju u kuće a ređe odlučuju da javno jedni druge brane. Do nedavno zajedno su dolazili u Beogradu. Svi smo računali da smo mnogo jači. Uspostavljena građanska bila im je kao nada da neće nestati bez glasa. Nas oko 40 iz Civilnog pokreta otpora i Beogradskog kruga i više od 200 meštana našli smo se zajedno u onom "starom" hrtkovačkom Domu kulture: podstrekivali smo ih u raspoloženju da su Hrtkovci njihovi a da su oni naši. Tada, 30. maja, najodlučnija je bila Julijana Molnar: "Kuda da idem, za mene su Hrtkovci sve, Evropa i svet. Mene niko neće oterati! Stidite se Hrtkovčani što tako lako napuštate ono što ste stvorili".

Za svaki slučaj, njih 250 je predalo zahtev za iseljavanje. Juče sam razgovarala sa prepadnutom Julijanom, ona i muž obučeni odlaze u krevet, ne idu ni u svoje polje. Izludela od straha nije daleko od toga da poveruje da to zapravo i nije njena kuća, da je ona na tuđem i da je njeno čeka u Hrvatskoj.

Pozvala sam MUP Srbije. Razgovarala sam sa inspektorom koji nije hteo da se predstavi, kaže dva puta je štampa zloupotrebila njegovo ime. Savetovao mi je da brinem o Krajinama a da sve to u vezi sa Hrtkovcima stavim na papir i pošaljem sudu, ali pod uslovom da sam advokat i da su me Hrtkovčani ovlastili.

Nataša Kandić